

**EDUCATION FOR CHILDREN'S RIGHTS WITHIN THE DISCIPLINE HISTORY OF
ROMANIANS AND UNIVERSAL AT THE PRIMARY LEVEL
EDUCAȚIA PENTRU DREPTURILE COPILULUI ÎN CADRUL DISCIPLINEI ISTORIA
ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ LA NIVELUL PRIMAR**

Angela LISNIC,
dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău

CZU:373.3.017.4:94

Summary: The present study examines the aspects regarding the education for children's rights within the discipline Romanian history and universal in the primary cycle. As a result of the analysis of historical sources, normative acts, and educational resources for children's rights, we can see the opportunity and timeliness of knowing and promoting these rights for students. At the same time, the study presents the historical references regarding the history of the appearance of these legal norms in history, the normative acts are inventoried in which these rights are stipulated in the normative acts of the contemporary educational system, methodological suggestions are proposed regarding the implementation of these contents primary.

Rezumat: Prezentul studiu, examinează aspectele privind educația pentru drepturile copilului în cadrul disciplinei istoria românilor și universală în ciclul primar. În rezultatul analizei surselor istorice, a actelor normative, și a resurselor educaționale pentru drepturile copilului putem constata oportunitatea și actualitatea cunoașterii și promovării acestor drepturi pentru elevi. Totodată în studiu se prezintă referințele istorice privind istoricul apariției acestor norme legale în istorie, sunt inventariate prevederile normative în care se stipulează aceste drepturi în actele normative din sistemul educațional contemporan, se propun sugestii metodologice privind implementarea acestor conținuturi în discursul didactic la obiectul istoria în ciclul primar.

Keys words: history, children's rights, education.

Cuvintele-cheie: istorie, drepturile copilului, educație.

Referințe cronologice din istoria drepturile copiilor

Din cele mai vechi timpuri în istorie s-a pus problema drepturilor și obligațiilor. Fiecare civilizație și societate în istorie a conceput și a aplicat aceste prerogative în dependență de sistemul de valori și de norme pe care se baza această societate. O retrospectivă a referințelor istorice privind drepturile individului în istorie ne permite să constatăm că fiecare etapă a istoriei a avut viziunile și atitudinile sale față de drepturile copilului. Interesul pentru copilărie ia naștere la o anumită etapă a individului și dezvoltarea socială și orice idei despre copilărie reflectă a străbătut viața sau istoria.

Primele informații utile despre statutul copilului le găsim în antichitatea greacă și romană. Copilul era considerat a fi „om în miniatură, lipsit de cuvânt, care nu putea să se lipsească de ajutorul altora, deoarece depindea completamente de adulți. Dependența era de așa un grad, încât viața sa nu constituia un lucru sacru, amintindu-ne în acest sens de abandonul copilului permis de dreptul roman.”[6, p.24]. În Sparta antică sursele istorice remarcă tratamentul destul de crud față de copii. Spartanii scăpau de bebelușii slabi din punct de vedere fizic, ei explicau acest lucru prin faptul că în viitor acești copii nu își vor putea proteja părinții și țara lor. În Sparta era obligatorie abandonarea copiilor prematuri sau a celor cu malformații congenitale. Dacă nu se găsea cineva care să ia de suflet un copil părăsit, această sarcină o prelua statul, dar copilul avea ulterior statut de sclav și trebuia să plătească despăgubiri pentru cheltuiala tăcută după care se putea elibera.”[1 p.32]. În statul roman, puterea tatălui era absolută. Tatăl era considerat stăpân nelimitat al personalității copilului. În Roma antică „Gospodarul” avea dreptul la viață și la moarte în raport cu

copiii săi, chiar putea să-i vândă ca sclavie. Fetele erau mai puțin apreciate decât băieții și cu putea fi vândut sau ucis cu ușurință. Ulterior, această putere s-a înmuiat și reprezenta dreptul tatălui de a pedepsi copiii acasă. Respectiv în epoca antică nu putem evidenția nici un fel de drepturi pentru copil. [1, p.33]

Nici în societatea medievală ideea de copilărie și de drepturi a copilului nu a existat. Pentru acea perioadă copilăria nu era percepută ca o perioadă distinctă din viața omului, în care el trebuie să se bucure de toate drepturile și obligațiile specifice acestei vârste, ci ca o trambulină către maturitate, ea neavând o valoare în sine [1.p.34] În Evul Mediu, despotismul parental era destul de comun. Este paradoxal că în Evul Mediu, copilăria nu era evidențiată ca o etapă specială de dezvoltare a personalității. Drepturile copilului erau aproape cu aceeași idee ca și Antichitatea, și poziția copilului nu varia deloc. Copilul rămâne o ființă fără de personalitate proprie, aparține completamente familiei și nu are cuvânt [6, p.67] Pe parcursul Evului Mediu, era foarte frecvent abandonul copiilor și în interesul lor superior se considera a fi predarea acestora în îngrijirea Bisericii sau familiilor înstărite pentru a le sluji. [6, P.69]. Din punct de vedere istoric, această atitudine față de copilărie s-a schimbat începând cu epoca modernă, schimbând întregul sistem de relații umane. Iar transformările cardinale de la sfârșitul secolului al XIX-lea începutul secolului XX în istorie au avut un impact enorm și asupra copilului și a drepturilor lui. Secolul XX identifică un șir de evenimente politice, care au desemnat locul și valoarea subiectului dat în evoluția istorică a sa. Astfel pe data de 9.05.1919 la Londra este fondată Organizația britanică Salvați Copiii la Londra de Jebb Eglantine și sora ei Dorothy Buxton. ea devine prima organizație a Fundației Internaționale pentru a crea o alianță internațională puternică pentru protecția copiilor.[1, p.35]. Peste jumătate de an în noiembrie 1919 în Suedia se înființează prima organizație din țară pentru protecția și salvarea copiilor numită Rada-Barnen. În 1920 în orașul Geneva fondează Uniunea Internațională pentru Salvarea Copiilor. Iar în februarie 1923 această organizație adoptă Declarația privind protecția copiilor, elaborată de Jebb Eglantine, de către Uniunea Internațională pentru Salvarea Copiilor de la Geneva. [1, p.34]. După conflagrația celui de al doilea război mondial problema drepturilor copilului este pusă pe masa documentelor europene și mondiale. Astfel în anul 1959 este semnată Declarația Drepturilor Copilului (1959), Proclamația prin rezoluția 1386(XIV) a Adunării Generale din noiembrie 1959[1, p.34]. Iar la 20 noiembrie 1989, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat o versiune mult mai extinsă, ca declarația proprie a Drepturilor Copilului, în timpul Convenției privind Drepturile Copilului, adăugând zece principii suplimentare celor cinci principii originale. Această dată a fost adoptată ca Ziua universală a copiilor. La 2 septembrie 1990 Convenția a devenit lege internațională [1, p.35] și semnarea Declarației mondiale privind supraviețuirea, protecția și dezvoltarea copiilor (1990) .[1,p.35]

Revizuirea evenimentelor și surselor istorice ce sunt legate de locul drepturilor copiilor în istorie demonstrează creșterea atenției politice și sociale asupra copilului și drepturilor lui. La nivel european problema drepturilor copiilor este extinsă și chiar este elaborat Manual de drept european privind drepturile copilului [4.]. Manual, care este însoțit și de suport didactic a lui Rolf Gollob, Peter Krapf[7]. La nivel național subiect dat este examinat și în cadrul disciplinelor școlare, din aria curriculară „Educație socioumanistică” în particular la obiectul „Istoria românilor și universală” la nivelul primar

Sugestii metodologice privind examinarea temei „Istoria copilului” la orele de istorie în ciclul primar.

Trecerea în revistă a principalelor referințe privind drepturile copilului în istorie au permis identificarea acestui subiect în discursul educațional în sistemul preuniversitar. Analiza referințelor

normative permite să prezentăm un șir de sugestii privind abordarea, implementarea și subiectului privind drepturile copilului la nivelul primar. Astfel la modulul I *Istoria ne învață*, constatăm un subiect legat de problematica examinată. La Tema „Viața copiilor în decursul istorie. Jocurile copiilor”, se examinează noțiunea de drepturi, care corespunde competenței de identificare și utilizare adecvată a limbajului istoric, manifestând interes și atitudine pozitivă pentru cunoașterea lumii și a sinelui prin istorie.[2, p.86]. În calitate de strategii și metode de învățare se recomandă aplicarea învățării prin sarcini, utilizarea interviurilor, aplicate de elevi cu membrii familiei sau cu colegii săi. [5, p.45]. În calitate de produse la Subiectul 1: Viața copiilor în decursul istoriei. Jocurile copiilor se recomandă Produsul PT15: Pliant[r5, 45]. Analiza conținutului manualului la subiectul ce ține de drepturile copilului ne-a permis să identificăm în rubrica „Dicționar istoric”, care dă următoarea formulare privind **-Drepturile copilului** – drepturi și libertăți fundamentale de care trebuie să aibă parte toți copiii, indiferent de anumite deosebiri (etnie, culoare etc.). [3, p.16]. Iar la rubrica *NOTA BENE* în manual se menționează că „Copilăria este o etapă a vieții omului, destinată, în mare parte, învățării și jocului. Toate drepturile de care trebuie să se bucure copilul azi sunt ocrotite și garantate de *Convenția cu privire la drepturile copilului* și de alte legi. [3, p.16]. De asemenea documentele procedurale în Reperere metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul primar pentru anul de studii 2021-2022, în calitate de sugestie recomandă scenariu la Subiectul 1: Viața copiilor în decursul istoriei. Jocurile copiilor, recomandă de a lectura tema din manual, ca mai apoi elevii să completeze cu informații despre viața copiilor în diferite perioade. [5, p.40].

- Lectura temei din manual
- Învățătorul poate completa cu informații despre viața copiilor în diferite perioade:

Preistorie	<i>Copiii primilor oameni erau expuși diverselor pericole naturale. Ei au învățat cum să supraviețuiască imitându-și părinții.</i>
Antichitate	<i>Apariția scrierii a schimbat mult viața oamenilor, inclusiv și a copiilor.</i>
Evul mediu	<i>Diferențele dintre bogați și săraci au devenit și mai mari. Mulți copii învățau să lupte pentru a participa la războaie.</i>
Epoca modernă	<i>Copiii celor bogați aveau acces la educație spre deosebire de cei săraci care erau obligați să muncească pentru a se întreține pe ei și familiile lor.</i>
Epoca contemporană	<i>În această perioadă a luat ființă o organizație mondială – UNICEF – care lupta pentru drepturile copiilor din întreaga lume. Astfel, din ce în ce mai mulți copii au acces la învățatură.</i>

Fig. 1. Referințe privind sugestiile metodologice din Reperere metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022, p.39
https://mecc.gov.md/sites/default/files/dezvoltare_personala_-_ghidul_invatatorului_-_clasa_2_print_iulie_2021.pdf

În condițiile pandemice în ajutorul profesorului se pot aplica modele de resurse digitale pentru studierea subiectului dat. Recomandări de aplicare pentru subiectul Copii și viața lor în istorie", pentru disciplina Istoria românilor și universală; cl. IV-a, "

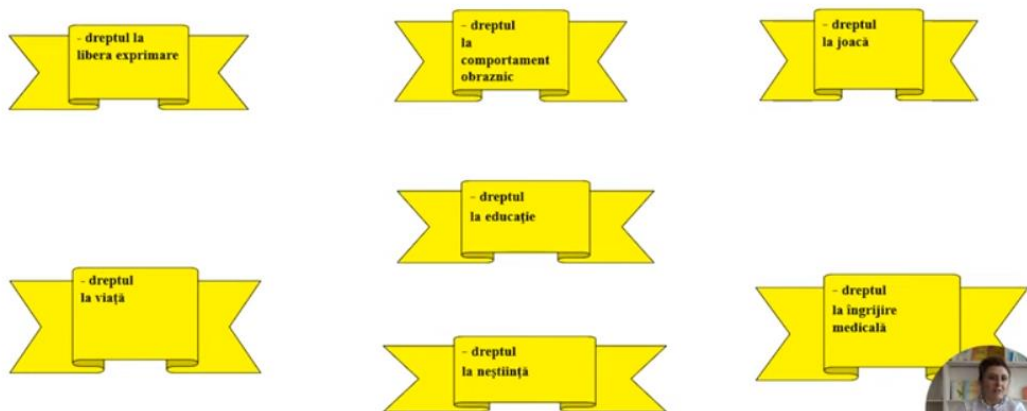

<https://www.youtube.com/watch?v=bbD8d7tJ8h0>

Fig. 2. Referințe de aplicare a resurselor on-line

Modul de prezentare a materialului istoric este abordat într-o manieră accesibilă prin care se recomandă de a aplica exerciții, care ar permite elevilor mai profund să înțeleagă subiectul ce examinează problematica legată de drepturile copiilor.

EXERCİIU : *Selectați și eliminați din lista de mai jos falsele „Drepturi ale copiilor”*

<https://www.youtube.com/watch?v=bbD8d7tJ8h0>.

Fig. 3. Exerciții de aplicare a resurselor on-line la subiectul privind drepturile copiilor în istorie

Totodată la subiectul dat ca sugestie metodologică privind drepturile copilului în istorie la tema „Viața copiilor în istorie” putem recomanda aplicarea unui model, care ar permite să realizeze algoritmul de învățare pentru lucru cu noțiunea „drepturi”. Pentru aceasta se vor efectua următorii pași.

1. Organizarea discuției și întrebările asupra noțiunii „drepturi”

- Cum înțelegi tu noțiunea de „drept”

2. Știi care sunt drepturile tale?

3 Dar știi care erau drepturile copiilor în istorie?

4. Informarea elevilor cu conținut istoric suplimentar privind drepturile copiilor în istorie: *știi tu oare că în antichitate copilul era considerat om în miniatură, lipsit de cuvânt (copil - infans (latină) = cel care nu vorbește. care nu putea să se lipsească de ajutorul altora, deoarece depindea complet de adulți. În statul roman, puterea tatălui era absolută, el era considerat stăpân nelimitat al personalității copilului. În epoca medievală copilăria nu era percepută ca o perioadă distinctă din viața omului, ci era considerată ca o trambulină către viața matură, și copilul era lipsit de orice drepturi. În epoca modernă copii fiind angajați la fabrici și uzine, era plătit mai puțin decât matur, și mulți fabricanți implicau la muncă copii, ca forță de muncă ieftină.*

Știi tu că în 1923 la Geneva a fost adoptată „Declarația privind protecția copiilor, elaborată de Jebb Eglantine, care presupune următoarele principii:

Copilul trebuie să dispună de mijloacele necesare pentru dezvoltarea sa normală, atât materială cât și spirituală.

-Copilul care este flămând trebuie să fie hrănit, copilul este bolnav trebuie să fie îngrijit, copilul care este retardat trebuie să fie ajutat, copilul delincvent trebuie să fie recuperat, iar orfanul și văduva trebuie să fie protejați.

-În vremuri de primejdie copilul trebuie să primească primul îngrijire.

-Copilul trebuie să fie pus în poziția de a câștiga traiul, și trebuie să fie protejat împotriva oricărei forme de exploatare.

-Copilul trebuie sa fie introdusă în conștiința că talentele sale trebuie să fie consacrată la serviciul de oameni confratelui său.

-Știi tu că la 20 noiembrie 1989, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat o versiune mult mai extinsă, iar la 2 septembrie 1990 Convenția a devenit lege internațională și ziua de 1 iunie se consideră ziua Copilului.

5. Completarea tabelului

Am știut	Nu am știut	Am aflat	m-a impresionat
----------	-------------	----------	-----------------

-Colecarea reflexiilor copiilor privind subiectul discutat.

6. Completarea enunțului *În trecut copii..., iar astăzi..., dar în viitor...*

Rezumând informația privind drepturile copiilor în istorie și la orele de istorie la nivelul primar, trebuie să recunoaștem necesitatea și profunzimea de examinare subiectului dat. În calitate de recomandare pentru realizarea acestei incursiuni este necesară utilizarea informațiilor accesibile și clare, pe înțelesul vârstei elevului.

Referințe bibliografice:

1. Ciugureanu-Mihailuță, Carolina. "Evoluția istorică a instituției protecției internaționale a drepturilor copilului." *Revista Națională de Drept* 103.4 (2009): 67-69.
2. *Curriculum național. Învățământ primar*, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018.
3. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
4. Istoria românilor și universală: Manual pentru clasa a 4-a / Pavel Cerbușca; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2020(Tipogr. „Combinatul Poligrafic”). – 76 p.: il. color.
5. Manual de drept european privind drepturile copilului
6. https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ROM.pdf
7. Repere metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022 https://mecc.gov.md/sites/default/files/dezvoltare_personala_-_ghidul_invatatorului_-_clasa_2_print_iulie_2021.pdf
8. Țarălungă, Victoria. "Evoluția istorică a instituției protecției internaționale a drepturilor copilului în contextul dreptului internațional al drepturilor omului." *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale* 2 (2011): 23-37.
9. Rolf Gollob, Peter Krapf, Wiltrud Weidinger (editori) Explorarea drepturilor copilului. Activități didactice pentru clasele I-IX. Consiliul Europei, februarie, 2007
10. <https://www.living-democracy.com/pdf/ro/V5/V05.pdf>